

PROFESOR UNIVERSITAR EMERIT, DOCTOR INGINER, MIHAI D. GAFIȚANU, DOCTOR HONORIS CAUSA - LA 86 DE ANI

Cristel ȘTIRBU

Conf.univ. dr. ing., Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” din Iași

Domnul profesor emerit doctor inginer Mihai D. Gafițanu și-a început viața în ziua de 16 septembrie 1934, la Iași. Așa cum remarcă un prieten al profesorului, se pare că ziua de 16 septembrie, plasată extrem de aproape de cea de 15 septembrie, când, tradițional, începea școala, a avut rezonanțe profetice, anunțând o carieră legată de carte, de școală, de intelectualitate și de tineri, aflați, unii la prima tinerețe, iar alții, la o tinerețe simbolică.

Familia, o respectabilă familie de intelectuali, tatăl fiind un remarcabil profesor universitar în domeniul filologiei, l-a încurajat pe drumul străjuit de cărți și luminat de judecata clară a omului, care avea să devină inginer. A absolvit, în 1952, cursurile Liceului Internat din Iași (devenit pentru o perioadă Liceul „C. Negruzzi”) și are numele aurit, pe placa șefilor de promoție ai celebrei școli. După ani, domnul profesor ne povestea despre perioada războiului,

La dezvelirea bustului profesorului Emil Gaiginschi, în 2004

când familia sa a fost obligată să găzduiască soldați ruși, și să înfrunte și alte dificultăți și incertitudini aduse și lăsate în urmă de marea conflagrație mondială.

A devenit student la facultatea de Mecanică a Institutului Politehnic din Iași. Cu deosebită plăcere, profesorul Gafițanu a povestit de multe ori cum renumele viitorului său profesor și, ulterior, coleg Dimitrie Mangeron, remarcabil specialist în mecanică teoretică, l-a făcut să aleagă mecanica tehnică. A absolvit facultatea în 1957, cu specializarea „Mașini Termice”, dar nu a rămas în cadrul facultății de Electrotehnică, din cauza unei situații administrative, provocată de o repartizare mai puțin fericită a studenților în cadrul școlii. L-a avut ca mentor pe profesorul Emil Gaiginschi, cel care pusese bazele secției de „Mașini Termice”, un specialist cunoscut al ingineriei aerospațiale. După absolvire, dată fiind originea mai puțin favorabilă după cerințele epocii, profesorul Gaiginschi, care nu era membru al Partidului Comunist a fost nevoit să respecte indicațiile și să-i refuze angajarea ca asistent universitar. Profesorul Neculai Popinceanu, șeful catedrei de Organe de Mașini, fără a fi nici el membru PCR, a reușit să-l titularizeze în Politehnica ieșeană.

Profesorul Gafițanu a participat din toată inima la efortul de „clădire” a Institutului Politehnic, cei care au ajuns mai târziu în școală, găsind laboratoare, cărți și îndrumare, o atmosferă propice dezvoltării și un climat favorabil atât formării specialiștilor în inginerie, cât și cercetării științifice. Un exemplu cred că este edificator: sub îndrumarea profesorului Popinceanu și-a început activitatea, la Iași, o adevărată școală în domeniul contactelor cu rostogolire, cu aplicații mai ales în industria rulmenților. Desigur, Fabrica de Rulmenți Bârlad s-a constituit ca partener al Politehnicii, practic în toată perioada, care s-a scurs de la înființarea sa, în a. 1955. Domnul profesor Gafițanu a continuat cu un succes strălucitor, activitatea de cercetare științifică în domeniul lagărelor cu rostogolire, consolidând colaborarea fructuoasă cu toate uzinele producătoare de rulmenți din România: Întreprinderea de Rulmenți Bârlad, Întreprinderea de Rulmenți Alexandria, Uzina de Rulmenți Brașov, Întreprinderea de Rulmenți Suceava și Întreprinderea de Rulmenți Grei Ploiești. Cu certitudine, această colaborare a făcut ca industria de rulmenți din România să se plaseze în top, ocupând un onorant loc 4 în lume, în perioada 1980.

Deși foarte tânăr (asistent universitar între 1957 și 1964, apoi șef de lucrări între 1964 și 1969), și-a găsit o direcție proprie, în care a desfășurat cercetări științifice de succes. Sub îndrumarea profesorului Gheorghe Manea, cel care a fost ctitorul disciplinei de Organe de Mașini în România, a susținut, la București, o teză de doctorat plasată în domeniul studiului roților dințate din material plastic. Numai

patru persoane se pot sau s-au putut lăuda cu faptul că au fost conduși spre titlul de doctor de profesorul Gheorghe Manea. Am constatat cu surprindere și plăcere că la Politehnica din București este în stare de funcționare și acum, standul proiectat și construit de profesorul Gafițanu, chiar dacă a devenit doctor inginer în a. 1968.

A devenit conferențiar universitar în a. 1969, iar din a. 1973 până în a. 2004 a fost profesor titular la Facultatea de Mecanică a Institutul Politehnic, redenumit ulterior Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași. Acum este profesor consultant, vine deseori la școală și spune că vine cu emoții în suflet... Domnia sa care, în perioada de activitate de maximă intensitate, în anii 1970-1990 ajungea primul dimineața și pleca ultimul din Catedră se simte acum emoționat! Cred că pentru domnul profesor este o trăire cu adevărat înălțătoare, pe care ne-o transmite și nouă, fără a-și dori explicit asta! Din păcate, perioada care a început în martie a limitat, din motive de prudență, pentru domnia sa, ca și pentru noi, posibilitățile de deplasare și de derulare a activității în condiții devenite, prin tradiție, uzuale.

În a. 1972 a lucrat în calitate de cercetător invitat la renumitul M.I.T. – SUA și, ulterior, a fost profesor invitat în China, în Franța, după cum a avut colaborări de prestigiu cu universități din Germania, Anglia, Israel etc.

Domnul profesor este autor a peste 300 de lucrări științifice, contracte și brevete de invenție, multe consultate și citate în străinătate, încă din vremea când articolele științifice nu erau indexate ISI, dar conțineau valoare intrinsecă recunoscută. Este o plăcere să vezi articole ale profesorului Gafițanu, din anii 1960-1970, citate și astăzi, ceea ce face să se poată vorbi, și în inginerie, despre cercetare științifică fundamentală și despre o școală de cercetare științifică ieșeană în domeniul lagărelor cu rostogolire.

În a. 1981 și a. 1983 au apărut, sub coordonarea domniei sale, două volume de „*Organe de mașini*”, la Editura Tehnică, la București. Le-am văzut în toate bibliotecile, sunt și acum actuale, parcă un argument pentru tratarea problemelor fundamentale înaintea celor direct aplicative, pentru rezolvarea problemelor fenomenologice înaintea celor tehnologice. În a. 2000, sub același titlu și la aceeași editură, au apărut alte două volume, coordonate de domnul profesor. În a. 1985 au apărut la Editura Tehnică, sub coordonarea domnului profesor Gafițanu, cele două volume numite „*Rulmenți. Proiectare și tehnologie*”, lucrare care a primit Premiul Academiei Române în a. 1987. Alte titluri de referință: *Diagnosticarea vibroacustică a mașinilor*, *Metode cu elemente finite și de frontieră* (în a. 1987, elementele finite abia își făceau intrarea între instrumentele ingineresti de lucru), *Vibrații mecanice* etc.

Domnul profesor a abordat la început probleme ale contactului elastic cu rostogolire, a trecut la roți dințate din material plastic, iar când a revenit din SUA, a impus vibrațiile mecanice și fiabilitatea sistemelor mecanice ca domenii proprii și acum Catedrei, pe care a condus-o direct sau indirect și căreia i-a consolidat numele și renumele în țară și străinătate. Contactul elastic cu rostogolire cu probleme de ungere, vibrații, zgomot, viteze sau temperaturi ridicate, regimuri tranzitorii și alte aspecte ale acestuia a fost totuși domeniul prioritar. Majoritatea membrilor Catedrei și-au susținut lucrările de doctorat sub îndrumarea sa și și-au găsit un drum, pe care s-au orientat, urmând idei, sfaturi și evaluări ale domnului profesor Gafițanu. 31 de ingineri și bioingineri au devenit doctori în științe, beneficiind de îndrumarea sa competentă. Cercetările în domeniul rulmenților au fost publicate în țară și în străinătate, activitatea aceasta conexă producției, fiind, de asemenea recunoscută internațional, mai ales prin eforturile domnului profesor Gafițanu.

Îmi face plăcere să amintesc un fapt, care poate trece neobservat: prin 1990 am început să lucrăm, sub îndrumarea domniei sale, la un contract de cercetare științifică plasat mai puțin pe linia devenită clasică, a Catedrei. Era vorba despre îmbinări specifice coloanelor de tubaj și țevăriei de extracție din sonde. Ne-a uimit entuziasmul și dăruirea, pe care le-a manifestat și de care ne-am molipsit și câțiva dintre noi, colegi mai tineri din Catedră. Fiind un domeniu mai puțin comun nouă, discuțiile și schimbul de păreri au fost un suport absolut necesar atingerii performanței: medalii de aur și premii ale juriilor saloanelor internaționale de invenții.

Ca profesor, domnul Mihai Gafițanu a predat cursuri precum: *Organe de mașini, Mecanisme, Vibrații mecanice, Fenomene de frecare și uzare în tribosisteme*, la Politehnică, dar și *Tribologia sistemelor biomecanice* la Universitatea de Medicină și Farmacie din Iași. Personal am urmat cursurile de *Mecanisme și Organe de mașini*, predate de domnul profesor Gafițanu. Preda sistematic și explicit, fără acrobații lingvistice sau filosofice, dar cu eficiență și răbdare. La un curs (era în a. 1974), a fost nevoit să ne spună: „*Băieți, trebuie să o scurtăm: sunt chemat la București!*” (era atunci prorector -unic- și, obligatoriu, deputat în M.A.N). Noi am simțit ironia, iar domnia sa a trecut repede peste momentul din care a extras, ca un chirurg, aspectul stânjenitor.

Ca recunoaștere a calităților de conducător dar și a răbdării și înțelepciunii, domnul profesor a ocupat funcțiile de: prodecan la Facultatea de Mecanică (1968-1972), prorector al Institutului Politehnic Iași (1972-1976), Rector al Institutului Politehnic Iași (1976-1984) și al Universității Tehnice „*Gheorghe Asachi*” din Iași

În cabinetul din catedră, în 2013

Rectorul M. Gafițanu, înmânând medalia jubiliară a Politehnicii Iașene, profesorului Peter Lorenz, HTW des Saarlandes, Germania, în a. 1999.

Rectorul Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași i-a înmănat Profesorului Mihai Gafițanu, cu ocazia împlinirii vârstei de 85 de ani, în 2019, Placheta aniversară, *în semn de profundă prețuire a activității Domniei sale și a modului în care a condus Politehnica ieșeană, rezervându-i un binemeritat loc pe harta României și în lume, de recunoaștere și apreciere a rezultatelor remarcabile obținute în calitate de dascăl, cercetător și mentor a numeroase generații de studenți.* Cu emoție în glas, cu modestie, dar perfect echilibrat, Domnul profesor a afirmat că o bună parte din reușitele sale sunt datorate oamenilor de care s-a înconjurat, chiar dacă el a deținut funcții de conducere. *„Am avut parte de niște echipe de excepție, prorectori care erau devotați cu totul activităților universității, oameni de la care am învățat foarte mult, care au avut grijă de mine și mi-au transmis aceste lucruri. Contează mult și ambianța, așa că, multe dintre realizările pe care le-ați enumerat dumneavoastră, eu le-aș pune pe seama acestor oameni cu totul deosebiți pe care i-am întâlnit în viață”.*

Vorbind la Seminarul Național de Organe de Mașini, Bacău – Iași, Chișinău. 2003

Apreciat și înconjurat și de basarabeni, la Simpozionul CUCUTENI 5000 REDIVIVUS, Chișinău, 2012

(1996-2000) și șef al Catedrei de Organe de mașini (care a avut mai multe denumiri oficiale) practic din 1978 până la pensionare (prin înțelepciune și moderație) și oficial din 1984 până în 1996. A făcut în așa fel încât fiecare membru al catedrei lucra la contracte de cercetare științifică, finanțate de industrie și benefice pentru împlinirea profesională, mai ales a tinerilor, dar și pentru dezvoltarea producției de rulmenți în România.

Când era rector, s-a produs cutremurul din 1977, care a zdruncinat serios vechea clădire a Universității, aripa dinspre Nord a acestei clădiri devenind proprietatea Institutului Politehnic. În această aripă se găsesc două simboluri ale orașului Iași: Aula Universității Tehnice și sediul central al Bibliotecii aceleiași universități. Ne-a relatat epopeea procurării fondurilor necesare restaurării (oarecum parțiale) și a derulării etapei de pictare a Sălii Pașilor Pierduți, cu un Sabin Balașa aflat în zile faste. Tot ca rector, a fost implicat decisiv în activitatea de dezvoltare a platformei de învățământ și cercetare științifică din zona Tudor Vladimirescu a orașului Iași. Spre exemplu, în cadrul catedrei de Organe de Mașini funcționează și astăzi camera anecoidă (fonică), realizată în perioada 1981-1982, în care se derulează măsurători performante de zgomot și vibrații.

Domnul profesor Gafițanu este membru activ al mai multor societăți profesionale și științifice naționale (AGIR, Societatea Română de Tribologie, Societatea de Transmisii Mecanice etc.) și internaționale (International Tribology Council). A fost membru al CNADTCU, al CNCSIS și CNEAA, organizații cu rol de îndrumare și control al activității Ministerului Învățământului din România.

Colegii de la Universitatea Tehnică a Moldovei, din Chișinău au decis să-i confere în 1999 titlul de Doctor Honoris Causa. Același titlu i-a fost acordat și de către Universitatea de Nord din Baia Mare (2002).

A fost distins cu Ordinul „Meritul Științific” în a. 1982 și cu Ordinul „Steaua României” în grad de Cavaler în a. 2002. Este membru fondator al Academiei de Științe Tehnice din România (ASTR).

Persoana domniei sale a impus întotdeauna și impune și astăzi prin competență, seriozitate, discurs și tonul acestuia. A avut capacitatea de a domina adunări de oameni, dar nu s-a folosit de această calitate. Eu, care l-am admirat ca student și l-am asistat mai mulți ani, nu am întâlnit student, sau fost student, care să nu aprecieze competența, seriozitatea, calmul și, uneori, un aer de ironie fină, pe care profesorul Gafițanu le afișa natural, fără ostentație sau lipsă de naturalețe.

A refuzat funcții ministeriale, uzând de argumentul profesiei sale, căreia dorește să i se dedice. Tenacitatea înotătorului, deoarece, în tinerețe, domnul profesor a fost un excelent înotător!

În urmă cu un an, când profesorul împlinea 85 de ani, la o festivitate dedicată evenimentului, Decanul Facultății de Mecanică, conf.dr.ing. Gelu Ianuș, îi adresa câteva cuvinte din partea Consiliului facultății: **„Fie ca această sărbătoare aniversară să-l bucure pe distinsul nostru Dascăl în serenissima lui strălucire, la rândul-ne, să ne bucurăm (Gaudeas igitur), urându-i, din adevărul recunoașterii noastre un sincer și călduros LA MULȚI ANI!”**

Dar, așa cum spunea Pirandello, ***Viața nu se explică, ci se trăiește!***

Prin urmare, Einstein avea dreptate: **„Nu încerca să fii un om de succes, ci un om de valoare!”**.

Și domnul profesor **Mihai D. Gafițanu** a avut succes bazat pe valoare, într-o viață care acum numără 86 de ani, trăiți firesc intens și absolut respectabil, ceea ce explică totul!

Îi dorim sănătate și să ne vedem cu bine, la școală, așa cum îi place să spună, cât mai mulți ani!